UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Przestrzeń biblioteki uczelnianej w warstwie wizualnej serwisu Instagram

dr Natalia Pamuła-Cieślak

Instytut Badań Informacji i Komunikacji

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Cel i metodologia badań

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

- Cel: sprawdzenie obecności oraz kontekstu funkcjonowania wnętrz i budynków wybranych polskich bibliotek uczelnianych na ich kontach w serwisie Instagram.
- Podejście jakościowe - wybór i analiza małych próbek danych.
- Analizy formalnej i jakościowej dokonano odrębnie dla każdego profilu - ustalenie jego charakterystyki, kontekstu postów przedstawiających przestrzeń biblioteczną oraz strategii komunikacyjnej, której mają one służyć.
- Typologia zdjęć Lva Manovicha - trzy typy zdjęć zamieszczanych na IG: **zwykłe, profesjonalne i stylizowane.**

Typologia L. Manovicha

Zwyczajne mają charakter rejestrujący doświadczenia i sytuacje, służą do portretowania osób i grup. Ich główną funkcją jest dokumentacja. Można wśród nich często trafić na fotografie złe pod względem estetycznym czy technicznym, ale odbiorcy mogą być tego nieświadomi lub nie ma to dla nich znaczenia.

Typologia L. Manovicha

Profesjonalne - w większości nie pochodzą od zawodowych fotografów. Podręcznikowe – stosują się do zasad opisanych w poradnikach, przejętych też przez internetowe samouczki, i blogi. Niektóre z tych zasad zostały skodyfikowane też przez twórców serwisu IG i „mobilną scenę fotograficzną" (reguła trójpodziału, ekspozycja, linie orientacyjne prowadzące oko w dal lub skierowujące uwagę na obiekt pierwszoplanowy, balans kolorystyczny). Takie zdjęcia w mniejszym stopniu pełnią funkcję dokumentacyjną, raczej estetyczną i wizerunkową.

Typologia L. Manovicha

Wystudiowane, wystylizowane (nazwane przez Manovicha z ang. design – zaprojektowanymi). Łączą w sobie cechy fotografii profesjonalnej i stylizacji, kompozycji, a także podejścia znanego ze współczesnego projektowania graficznego. Mają za zadanie wyeksponować jakiś obiekt lub fragment przestrzeni, postawić go w centrum uwagi odbiorcy. Działania stylizacyjne mogą być także efektem zastosowania przeróbek graficznych – filtrów wbudowanych w aplikacje IG lub innych programów służących do obróbki graficznej, a także przedmiotów (np. szklanej kuli).

Podejście L. Manovicha – uwagi dodatkowe

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Manovich wyróżnił i posługuje się pojęciem **instagramizmu** w projektowaniu architektonicznym. Chodzi o **uzyskanie efektu wnętrz, który dobrze będzie się prezentował się na fotografiach zamieszczanych w tym serwisie społecznościowym**. Efektem tego są rekomendacje instagramowych kawiarni, restauracji, sklepów, miejsc widokowych czy przestrzeni do pracy wspólnej zawarte w serwisach i przewodnikach turystycznych.

Czy to podejście dotyczy też badanych bibliotek?

Cel i metodologia badań

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Do badań wybrano sześć oficjalnych profili IG bibliotek uczelni wyższych:

- @biblioteka_umcs – Biblioteka Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie;
- @bibliotekaumb - Biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku;
- @bu_uwm – Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie;
- @bgagh.krakow - Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie;
- @buw_official – Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie;
- @bibliotekaul – Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego.

Cel i metodologia badań

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

- Do analizy przyjęto wyłącznie materiały wizualne obecne w tzw. feedzie, wykluczając zapisane relacje, materiały wideo i oznaczenia występujące poza feedem, w oddzielnych zakładkach - ujednolicenie próbki badawczej.
- Badaniami objęto okres roku – od 1.06.2021-31.05.2022.
- Łącznie przeanalizowano materiały graficzne dołączone do 456 wpisów, z czego 272 zakwalifikowano do właściwej analizy badawczej.

Analiza formalna – najważniejsze ustalenia

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

- Biblioteka UMCS (@biblioteka_umcs) - 36 postów - w 25 zaprezentowano budynek lub wnętrza (69,4%).
- Biblioteka U. Medycznego w Białymstoku (@bibliotekaumb) - 66 postów, 22 z nich prezentują wnętrza biblioteki (33,3%).
- Biblioteka UWM w Olsztynie (@bu_uwm) - 30 postów, z czego 21 (70%) prezentuje budynek lub wnętrza biblioteki.
- Biblioteka Główna AGH w Krakowie (@bgagh.krakow) - 96 postów, z czego 30 ukazywało wnętrza i budynek biblioteki (31,25%).
- BUW (@buw_official) - 46 postów, z czego 32 prezentuje wnętrze, budynek i ogrody biblioteki (69,6%).
- BUŁ (@bibliotekaul) - 182 posty, w tym na 140 zaprezentowano wnętrze i budynek biblioteki (76,9%).

Analiza jakościowa – Biblioteka UMCS

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

13/25 zdjęć – budynek lub jego fragment. Fotografie mają często charakter **stylizowany**, budynek ukazywany w różnych porach roku, jest tłem dla elementów przyrody lub ilustracją dla elementów symboliczno-narodowych.

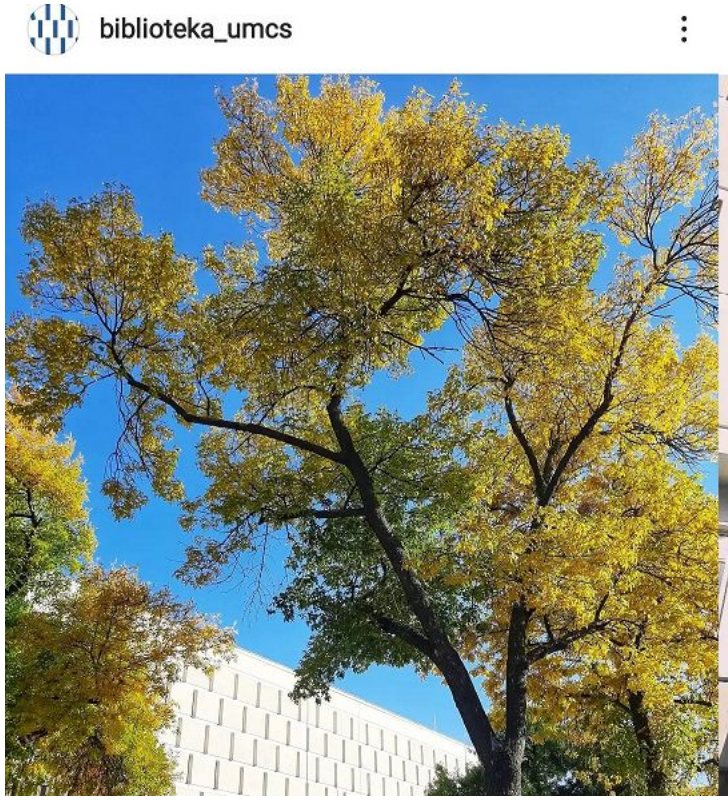

Analiza jakościowa – Biblioteka UMCS

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Poza wspomnianymi 13, jeden z postów prezentuje budynek i wnętrza biblioteki w dawniejszych czasach (fotografie z filmu poświęconego lubelskim starodrukom). Post ten pełni **funkcję dokumentacyjną**, a zdjęcia należą do **amatorskich**.

Analiza jakościowa – Biblioteka UMCS

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Współczesne wnętrza biblioteki ukazane są w materiale ilustracyjnym dołączonym do 6 postów – mają charakter **amatorski, zwyczajny**. Prezentują codzienne życie biblioteki, najczęściej nie ma na nich pracowników ani czytelników. Niektóre zaliczyć można do kategorii **wystylizowanych**.

Analiza jakościowa – Biblioteka UMCS

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Pracownicy ukazani są w materiałach dołączonych do 3 postów, a użytkownicy w jednym.

Dominującą funkcją materiałów ilustracyjnych zamieszczonych w badanym okresie na profilu biblioteki UMCS **jest dokumentowanie jej jako miejsca**.

Analiza jakościowa – BUM w Białymstoku

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Najwięcej materiałów graficznych w badanym okresie prezentuje zbiory i nowe nabytki na **stylizowanych** fotografiach ujmujących fragmenty wnętrz i ich wyposażenia.

Zidentyfikowano 10/22 takich postów, często składających się z tzw. karuzeli zdjęć.

Analiza jakościowa – BUM w Białymstoku

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

W 7 postach użyto zdjęcia **biblioteki jako tła** dla komunikatu umieszczonego na grafice.

Analiza jakościowa – BUM w Białymstoku

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Na 4 kolejnych fotografiach uwidoczniono same w sobie piękne, klasyczne wnętrza biblioteki, zamieszczając je jako materiał ilustracyjny dla treści przekazywanej we wpisie.

Analiza jakościowa – BUM w Białymstoku

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

- Zdjęcia publikowane na profilu BUM w Białymstoku są prezentowane w przemyślanych cyklach, mających **charakter bookstagramowy i ilustracyjny.**
- Trudno rozpoznać spójną strategię publikacyjną oraz cel, dla którego są wykorzystywane.
- Zamieszczane fotografie mają charakter **amatorski** lub **stylizowany**, ukazują wyłącznie pomieszczenia oraz sprzęty biblioteczne, brak tu fotografii fasady czy detali architektonicznych budynku z zewnątrz.

Analiza jakościowa – BU UWM

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

- W 9/21 materiałach zamieszczono zdjęcia budynku lub jego fragmentu.
- Na 6 pojawiły się wnętrza.
- Na 4 fotorelacje z wydarzeń w bibliotece.
- Pojedyncze ujęcia prezentują użytkowników i sprzęt biblioteczny.

Analiza jakościowa – BU UWM

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

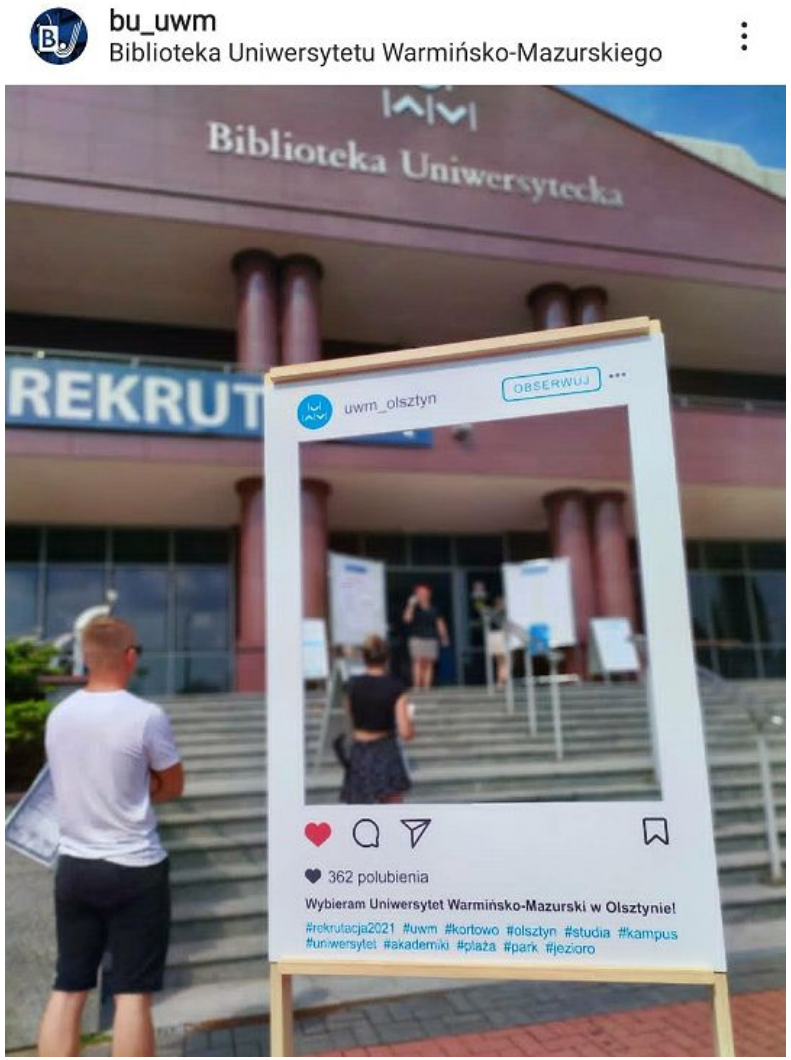

Zdjęcia budynku mają przemyślany i **wystylizowany** charakter. Używana jest perspektywa, plan pierwszy i tło, eksponowanie wybranych elementów czy zabiegi z użyciem artefaktów.

Analiza jakościowa – BU UWM

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

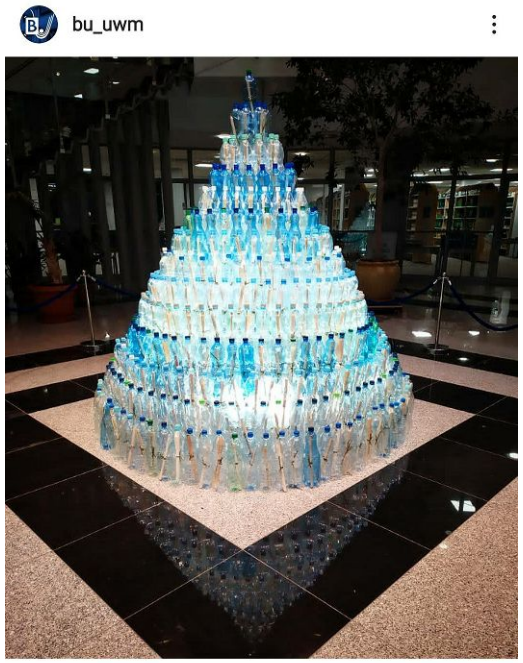

Zdjęcia wnętrz należą do kategorii **profesjonalnych**. Skupiają uwagę obserwatora na detalach czy klimacie fotografii.

Dobrze wpisują się w strategię publikacyjną biblioteki na IG, którą wydaje się być **kreowanie wizerunku nowoczesnej i otwartej placówki naukowo-kulturalnej.**

Analiza jakościowa – BG AGH

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Biblioteka AGH w Krakowie, inaczej niż wcześniej opisane instytucje, **skoncentrowała swoją uwagę na ludziach.** 13/30 badanych materiałów zawiera zdjęcia pracowników we wnętrzach, uchwyconych nierzadko przy pracy.

Analiza jakościowa – BG AGH

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Dwa posty filmowe pokazują ambasadorów bibliotecznych, przebywających we wnętrzach biblioteki, poruszających istotne dla jej wizerunku kwestie.

W dwóch materiałach zawarto fotorelację z akcji i wydarzeń, zaś na jednej fotografii, będącej fragmentem kolaży, uwidoczniono czytelników we wnętrzach.

Pięć fotografii prezentuje wnętrza i także na 5 uwidoczniono zbiory, zaś 2 wpisy zilustrowano fotografiami budynku.

Analiza jakościowa – BG AGH

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

Fotografie na profilu mają charakter **amatorski, zwyczajny, dokumentacyjny**, ale jasno komunikują, że BG AGH na profilu IG **kształtuje swój wizerunek poprzez ludzi**, dla których stanowi tło jako przestrzeń – miejsce, w którym funkcjonują zawodowo, naukowo, kulturalnie.

Analiza jakościowa – BUW

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

- 14/32 postów zilustrowanych zostało zdjęciami wnętrz biblioteki.
- 6 wpisów zawiera zdjęcia fragmentów zewnętrznych elementów architektonicznych budynku.
- Tylko 3 posty zawierają zdjęcia ogrodów BUW jako jedynego elementu prezentacji (bez ludzi, użytkowników, prezentacji akcji i wydarzeń).
- Na 3 zdjęciach pojawili się użytkownicy.
- Po 2 fotografie stanowią relacje z akcji i wydarzeń, uwidocznienie pracowników oraz zbiory, dla których tło stanowi przestrzeń biblioteki.
- Zaskoczeniem jest, że **trudno jest jednoznacznie ustalić charakter publikowanych zdjęć należących do materiału badawczego**. Duża część to raczej fotografie **codzienne, zwykłe**, choć wykonane bardzo estetycznie. Mają wartość głównie **ilustracyjną**, choć są tu też **fotografie wizerunkowe** czy **dokumentacyjne**.

Analiza jakościowa – BUW

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

buw_official
Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

buw_official
Ogrody BUW

buw_official
Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

buw_official
Ogrody BUW

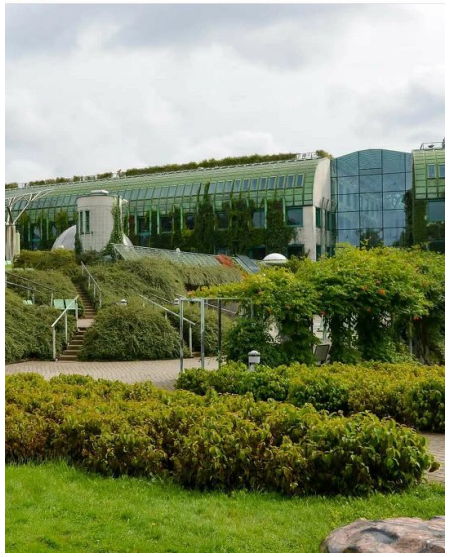

Analiza jakościowa – BUŁ

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

- **140 postów zakwalifikowanych do analizy**.
- W 40 postach uwidoczniono budynek BUŁ.
- 30 zdjęć to wnętrze biblioteki bez pracowników i użytkowników.
- 16 zakwalifikowano do cyklu dawnych fotografii biblioteki.
- Na 14 zdjęciach zaprezentowano zbiory, dla których tło stanowiły wnętrza bądź elementy architektoniczne budynku.
- W 11 postach uwidoczniono czytelników.
- 8 wpisów zawierało materiał ilustracyjny z akcji i wydarzeń.
- Na 6 fotografiach pokazano gadżety uniwersyteckie, do czego jako tła użyto wnętrz BUŁ.
- Wizerunek biblioteki jako tło do komunikatów wykorzystano w 5 postach.

Analiza jakościowa – BUŁ

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

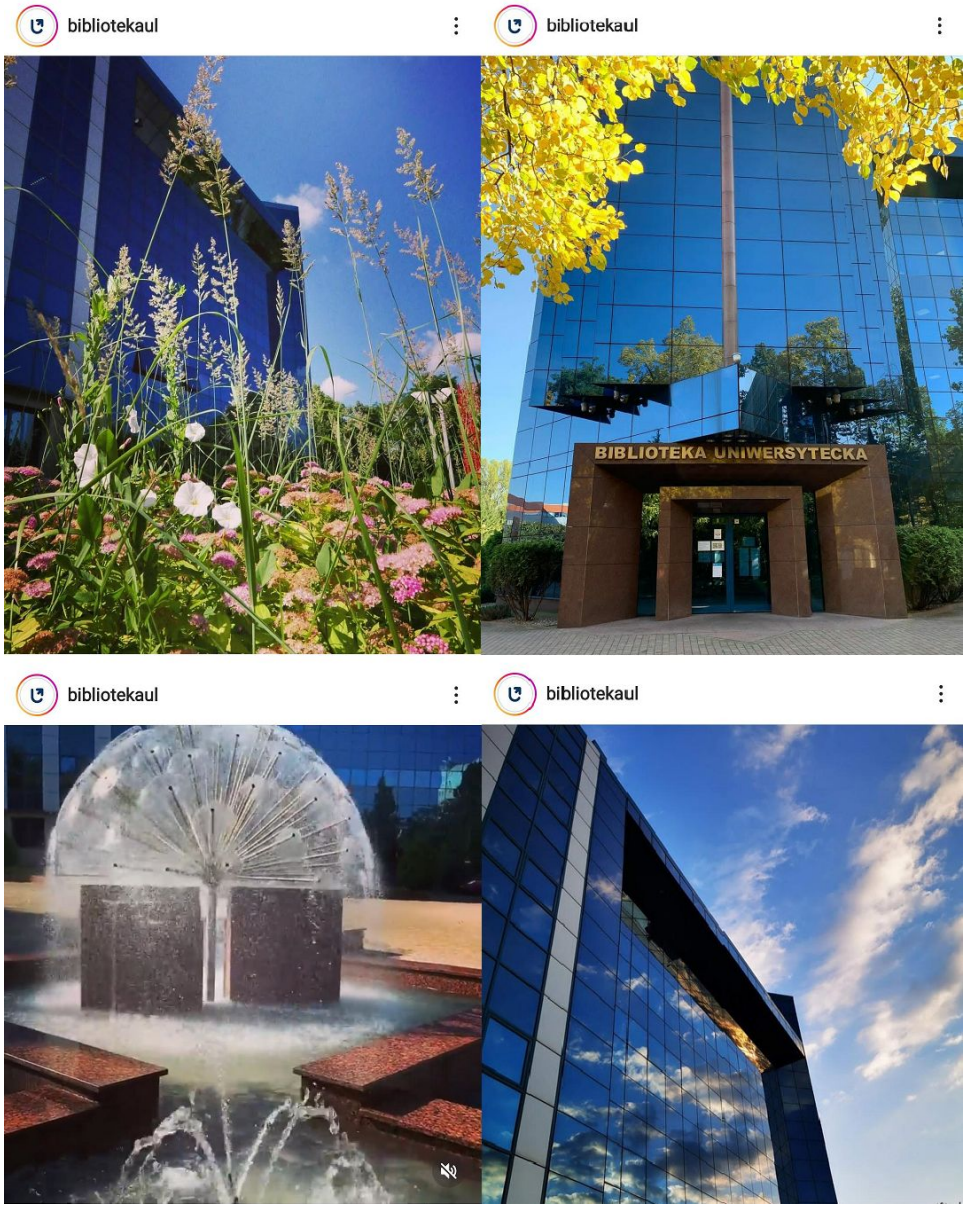

Najwięcej zdjęć w badanym okresie pokazywało **budynek biblioteki**. Są to fotografie z reguły **profesjonalne, wysmakowane**, mają dobrze zbalansowane kolory, kompozycję, użyto tu efektu głębi czy pierwszego i drugiego planu. Prezentują piękno bryły BUŁ i mają znaczenie **wizerunkowe**.

Analiza jakościowa – BUŁ

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

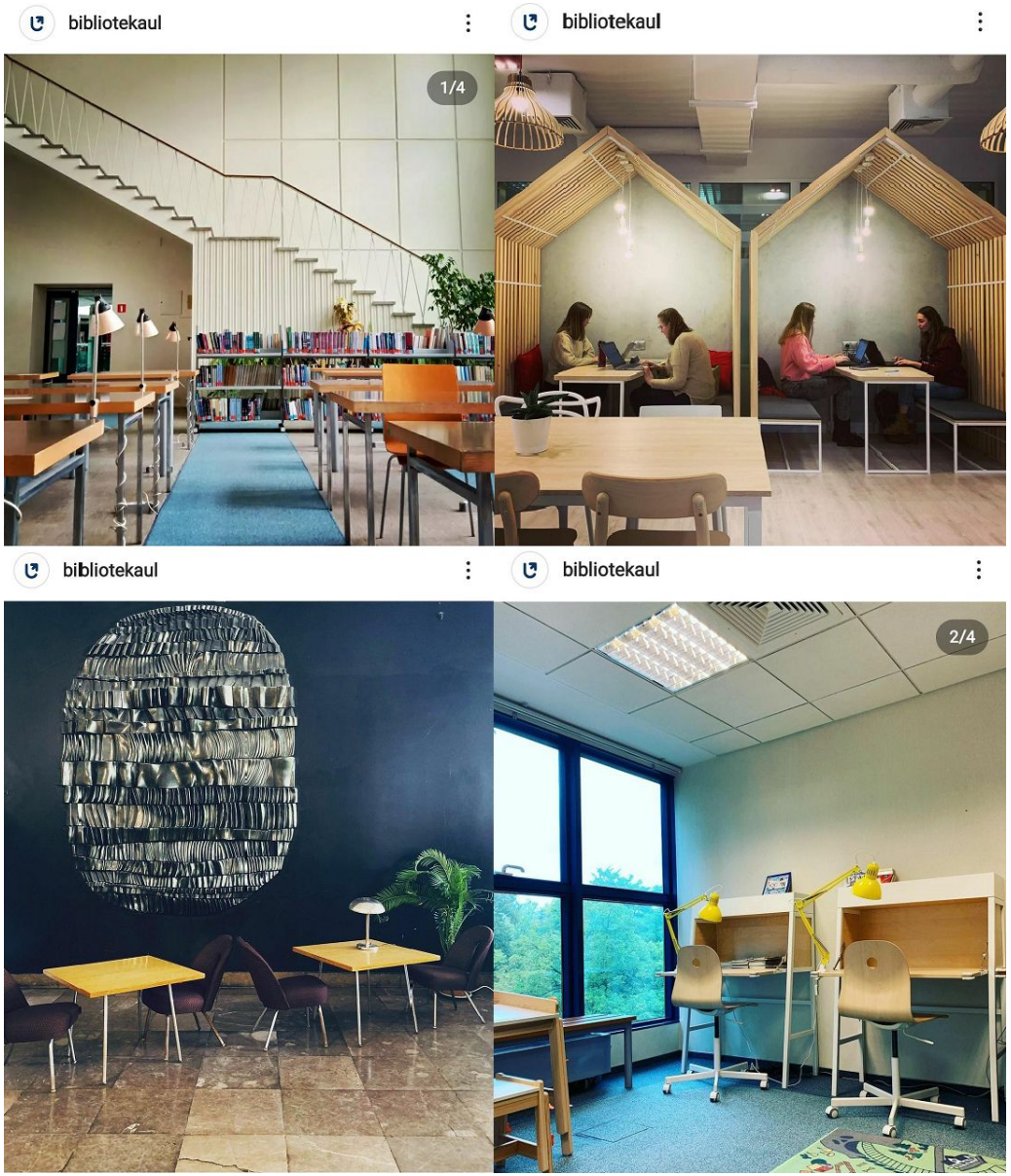

Podobny charakter, choć często jednak w **funkcji dokumentacyjnej**, mają zdjęcia wnętrz. **Funkcję wizerunkową** podtrzymują jednak fotografie sztuki, która stanowi część architektury BUŁ.

Na wizerunek biblioteki wpływa też prezentacja różnorodności wnętrz, klasycznych czytelni zestawionych ze strefą co-workingową czy przestrzenią nauki dla rodziców z dziećmi.

Analiza jakościowa – BUŁ

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

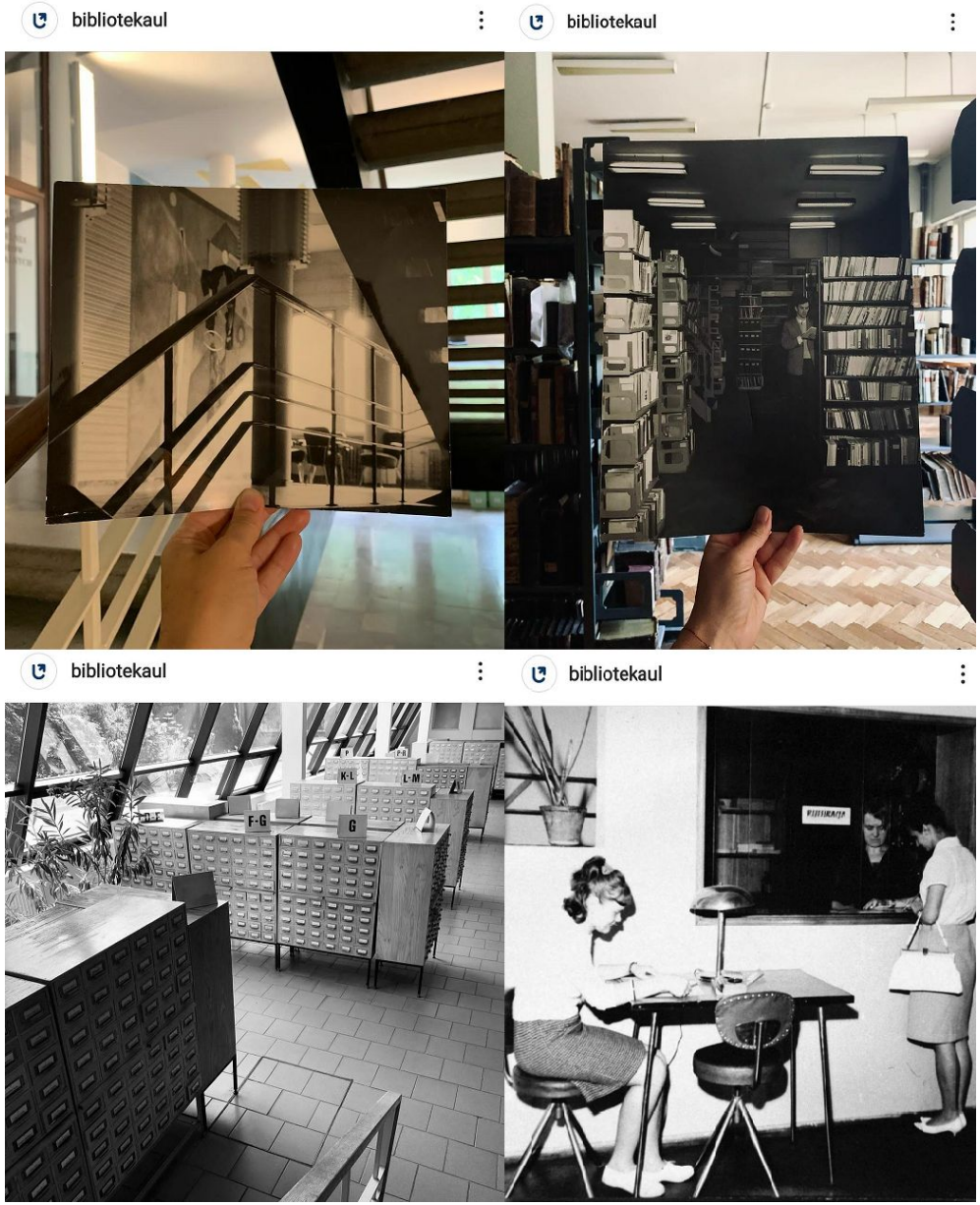

Wyjątkowy walor ma cykl historycznych fotografii przedstawiających przestrzeń biblioteki. Są one zwykle czarno-białe, nierzadko wkomponowane we fragment współczesnej przestrzeni bibliotecznej, która została ujęta na dawnym zdjęciu.

Analiza jakościowa – BUŁ

Taka fotografia ma często charakter **wystylizowany** i pełni kilka funkcji: **dokumentacyjną, wizerunkową**, ale także pomaga w **budowaniu więzi pomiędzy przeszłością, teraźniejszością i przyszłością**, co odbiorcy może dawać **poczucie przynależności do społeczności, która ma swoją tradycję.**

Analiza jakościowa – BUŁ

Na profilu BUŁ widać zastosowanie **przemyślanej strategii wizerunkowej**. Posty publikowane są często, mają **charakter aktywizujący**. Pokazują wnętrza współczesne i dawne, pełne ludzi lub puste. Taka prezentacja ma określoną funkcję**. Łatwo zidentyfikować te przestrzenie i poczuć się częścią biblioteki jako miejsca, co wyróżnia tę bibliotekę spośród pozostałych badanych profili.**

Wnioski

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

- Różnorodny materiał.
- Każda z badanych bibliotek prowadzi profil na IG w inny sposób, przyjmując **różne strategie publikacyjno-wizerunkowe**.
- Wykorzystywane są **zdjęcia różnorodne stylistycznie**.
- **Przestrzenie biblioteki są obecną, zauważalną i ważną częścią warstwy wizualnej kont instagramowych badanych bibliotek uczelnianych**.
- Służą **dokumentacji życia bibliotecznego**, a także pełnią **rolę wizerunkową**, a czasem **integrującą.**
- Pokazują biblioteki jako instytucje o charakterze tradycyjnym, związanym z wypożyczaniem, udostępnianiem, ale też nowoczesnym - jako miejsca wydarzeń kulturalnych czy akcji społecznych, częścią tkanki miejskiej, innowacyjne.

Wnioski

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

- Budynki i wnętrza ukazane na zdjęciach służą jako tło do ważnych wydarzeń (zauważalne akcenty proukraińskie, patriotyczne), świąt i wpisów okolicznościowych (Dzień Kobiet, Tydzień Bibliotek, Dzień Niepodległości, Boże Narodzenie).
- Są też tłem dla komunikatów, infografik, zabawnych rysunków czy komiksów.
- Zaskoczenie – niewielka ilość materiału prezentująca czytelników w przestrzeniach bibliotek (przepisy o udostępnianiu wizerunku?).

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Dziękuję za uwagę.

Natalia Pamuła-Cieślak

napa@umk.pl